

TILATUKI

**Tukioikeudet vuokrapelloilla, sukupolvenvaihdoksissa
ja viljelemättömyyssopimuspelloilla**

Helmikuu 2006

SISÄLTÖ

1. UUSI TUKIJÄRJESTELMÄ	3
2. TUKIOIKEUDET.....	3
3. TUKIOIKEUKSIEN VAHVISTAMINEN.....	4
4. TUKIOIKEUKSIEN VAHVISTAMINEN LUEL-, LUTU- JA LUKL -PELLOILLE	4
5. TILATUEN SAAMINEN.....	4
6. TUKIOIKEUKSIEN SIIRROT OSTAMALLA, MYYMÄLLÄ JA VUOKRAAMALLA.....	5
7. PELTOJEN VUOKRAUS TILATUKIJÄRJESTELMÄSSÄ.....	6
8. KOKO TILAN HALLINNANSIIRROT TILATUKIJÄRJESTELMÄSSÄ	7

LISÄTIETOJA

- Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset
- Alueelliset Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot sekä Ahvenanmaalla lääninhallitus ja maakunnanhallitus
- Maa- ja metsätalousministeriö

Tarkemmin tilatukijärjestelmästä kerrotaan maa- ja metsätalousministeriön julkaisemissa esitteissä ja oppaissa sekä vuoden 2006 tukien hakuoppaassa. Julkaisuja löytyy ministeriön internet -sivuilta osoitteesta http://www.mmm.fi/maatalouden_viljelijatuet/ sekä osoitteesta <http://lomake.mmm.fi> . Niitä voi myös tilata maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta (TIKE) puhelimitse numerosta 020 77 21242 tai (09) 160 53397, faksilla numerosta 020 77 21213 tai sähköpostitse osoitteella lahettamo@mmmtike.fi .

1. UUSI TUKIJÄRJESTELMÄ

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen myötä tuli Suomessa voimaan vuoden 2006 alusta **tilatukijärjestelmä**. Aiemmin unionin suorat tulotuet eli ns. CAP -tuet olivat sidottuja tuotantoon. Uudistuksen myötä suuri osa CAP -tuista irrotetaan tuotantosidonnaisuudesta ja siirretään tilatukijärjestelmään. Tilatukijärjestelmän tavoitteena on vähentää tulotukien tuotantoa ohjaavaa vaikutusta. Maataloustukien uudistus ei koske maatalouden ympäristötukea, luonnonhaittakorvausta eikä kansallisia tukia vaan kyseiset tukimuodot jatkuvat omina tukijärjestelminään.

Uudistukseen sisältyy asioita, jotka koskevat myös muita kuin varsinaisia viljelijöitä. On tärkeää, että peltoa tai pysyviä laitumia omistavat saavat tiedon siitä, kuinka maatalouspolitiikan uudistus muuttaa maataloustukijärjestelmiä. Henkilölle, jonka hallinnassa on peltoa ja pysyvää laidunta, voidaan vahvistaa niiden perusteella tilatuen **tukioikeudet**. Vahvistettujen tukioikeuksien perusteella on hakijalle mahdollista myöntää Euroopan unionin rahoittamaa tilatukea, jos muut tukiehdot täyttyvät. Jotta tukioikeudet voidaan vahvistaa ja vuoden 2006 tilatuki myöntää kaikki **hallinnassa oleva peltoala on ilmoitettava viimeistään 28.4.2006** jättämällä hakemus kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

TUKIJÄRJESTELMÄN MUUTOKSET KOSKEVAT

- henkilöitä, jotka omistavat peltoa tai pysyvää laidunta
- vuokratilajelijöiltä
- LUEL-, LUTU- ja LUKL- viljelemättömyyssopimuspeltojen omistajia
- sukupolvenvaihdostilanteessa olevia tai sitä harkitsevia viljelijöitä tai maanomistajia
- perikuntia, yhtymiä, osakeyhtiöitä sekä niiden osakkaita, jotka omistavat peltoa tai pysyvää laidunta

2. TUKIOIKEUDET

Tilatukijärjestelmän perusyksikkö on tukioikeus (euroa/hehtaari). Viljelijän tulee ilmoittaa viimeistään 28.4.2006 omistamansa sekä vuokraamansa pellot sekä pysyvät laitumet maatalon sijaintikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle ns. päätukihaun yhteydessä. Tämä on tärkeää, koska vuonna 2006 ilmoitettujen hehtaarien perusteella kaikille tukikelpoisille peltohehtaareille sekä pysyville laidunhehtaareille muodostetaan **tukioikeudet**, joiden perusteella viljelijä voi jatkossa saada tilatukea muiden ehtojen täytyessä.

Tukioikeuteen voi sisältyä tilakohtaisia lisäosia, jotka korottavat tukioikeuden arvoa. Tukioikeuteen voi liittyä myös ns. tarralappuoikeus, joka antaa mahdollisuuden saada tilatukea myös tiettyjen puutarhakasvien sekä muun perunan kuin tärkkelysperunan tuotantoaloilta. Näistä asioista löytyy tarkempaa tietoa ministeriön julkaisemista esitteistä ja oppaista.

3. TUKIOIKEUKSIEN VAHVISTAMINEN

Viljelijän tulee vuoden 2006 tukihaun yhteydessä hakea tukioikeuksien vahvistamista. Tukioikeudet vahvistetaan viljelijälle hänen kevään 2006 tukihauksessa ilmoittamiensa ja hänen hallinnassaan 28.4.2006 olevien peltojen sekä pysyvien laidunien perusteella. Poikkeustapauksina yksittäisiä peltolohkoja voidaan lisätä päätukihakemukselle 15.6.2006 saakka. Jos toinen viljelijä on ilmoittanut 28.4.2006 jälkeen lisättävät lohkot hakemuksellaan, niitä ei voida siirtää toisen viljelijän hakemukselle ennen kuin ne on peruttu ensimmäisen viljelijän hakemukselta.

Jokaisen tukikelpoisen hehtaarin perusteella muodostuu yksi tukioikeus (poikkeuksena erityistukioikeudet). Vahvistamisen yhteydessä tukioikeuksille annetaan yksilöivät numerotunnisteet. Vahvistetut tukioikeudet ilmoitetaan viljelijöille ja ne rekisteröidään hallinnon ylläpitämään tukioikeusrekisteriin. Tukioikeudet vahvistetaan tämän hetken tiedon mukaan vuoden 2006 loppuun mennessä, kun pinta-alavalvonnat on suoritettu loppuun.

4. TUKIOIKEUKSIEN VAHVISTAMINEN LUEL-, LUTU- JA LUKL -PELLOILLE

Tukioikeuksien vahvistamista voidaan hakea luopumiseläkelain (16/1974) 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun viljelemättömyyssitoumuksen, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksista annetun lain (1330/1992) 9 §:ssä tarkoitetun viljelemättömyyssitoumuksen tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) 12 §:ssä tarkoitetun viljelemättömyyssitoumuksen alaiselle pellolle.

Viljelemättömyyssitoumuspeltojen omistajat eli LUEL, LUTU ja LUKL -edunsaajat voivat hakea omistamiensa peltojen tukioikeuksien vahvistamista viimeistään **28.4.2006** kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta. Viljelemättömyyssitoumusten alaiset pellot täyttävät tukikelpoisuusedellytyksen, vaikka niitä ei olisi viljelty, jos niitä on hoidettu täydentävien ehtojen mukaisesti ja ne ovat viljelykelpoisia 28.4.2006. Jos pelto on metsitetty tai vesakoitunut, sille ei voida vahvistaa tukioikeuksia. Jos LUEL, LUTU tai LUKL -edunsaaja on vuokrannut viljelemättömyyssopimuksen alaisen peltonsa toiselle viljelijälle, vuokratilajelijä voi hakea tukioikeuksien vahvistamista sekä tilatukea vuokraamiensa peltolohkojen perusteella.

(Huom. Katso myös kohta 6)

5. TILATUEN SAAMINEN

Viljelijä voi saada tilatukea vain siinä tapauksessa, että hänellä on hallinnassaan tukikelpoista peltoa tai pysyvää laidunta sekä niitä vastaava määrä tukioikeuksia. Tilatuen saannin edellytyksenä on myös niin sanottujen täydentävien ehtojen noudattaminen sekä pellon kymmenen (10) kuukauden hallinta-ajan täytyminen. Pellon hallinta-aika voi alkaa 1.2. - 30.4.2006. Hakija voi ilmoittaa kaikkien peltojensa osalta vain yhden hallinta-ajan alkamispäivän.

Tilatuen tasaosan määrä vaihtelee tukialueittain. Suomi on jaettu kolmeen tilatukialueeseen yhdistämällä tukialueet seuraavasti: A, B-C1 sekä C2-C4. Lisätietoja löytyy vuoden 2006 hakuoppaasta ja täydentävien ehtojen oppaasta.

6. TUKIOIKEUKSIEN SIIRROT OSTAMALLA, MYYMÄLLÄ JA VUOKRAAMALLA

Tukioikeuksien vahvistamisen jälkeen **vuodesta 2007 alkaen** voidaan saman tukialueen sisällä tukioikeuksia siirtää ostamalla, myymällä ja vuokraamalla. Tukioikeuksia voi siirtää esimerkiksi tilan jatkajalle tai naapuriviljelijälle. Tukioikeuksien siirrot on ilmoitettava maataloushallinnon ylläpitämään tukioikeusrekisteriin. Tarkemmat ohjeet tukioikeuksien siirtoon liittyvistä menettelytavoista annetaan myöhemmin.

Tukioikeuksia voi pääsääntöisesti **ostaa** ja **myydä** tukikelpoisen pellon kanssa tai ilman peltoa. Jos tukioikeudet myydään sellaisenaan ilman peltoa, vastaanottajan on oltava aktiiviviljelijä. Poikkeuksena ovat kuitenkin perintönä tai ennakkoperintönä siirtyvät tukioikeudet, jotka voivat siirtyä myös muille kuin viljelijöille. Tukioikeudet voidaan siirtää ilman vastaavaa peltoalaa vasta ns. **80 %:n säännön täytyttyä**. Säännön mukaan tukioikeuksia voidaan siirtää vasta sen jälkeen, kun tukioikeuksien ensimmäinen omistaja on itse käyttänyt eli saanut tilatukea yhtenä kalenterivuonna vähintään 80 %:n osuudelle tukioikeuksistaan.

Tukioikeuksien **vuokraus** on mahdollista vain, jos samaksi ajanjaksoksi vuokrataan tukioikeuksia vastaava määrä tukikelpoista peltoa.

Kun tukioikeuksien siirron yhteydessä siirretään myös peltoa, ei edellytetä, että vastaanottaja olisi entuudestaan aktiiviviljelijä. Tukioikeus voidaan siis siirtää myös sellaiselle maanomistajalle (yksityishenkilö, perikunta tms.), jonka hallintaan vuokrapellot palautuvat. Maanomistaja voi edelleen vuokrata tai myydä pellot ja siirtää tukioikeudet seuraavalle viljelijälle edellisen vuokrasuhteen loputtua.

Edellä mainitusta 80 %:n säännöstä johtuen LUEL, LUTU tai LUKL -edunsaaja voi siirtää tukioikeudet vain, jos samalla siirretään (myydään tai vuokrataan) vastaava määrä peltoalaa. LUEL, LUTU ja LUKL -edunsaajille ei voida myöntää tilatukea eikä hänen omistamiensa tukioikeuksien käyttövaatimus täten täyty.

Jos tukioikeuksia ei käytetä kolmen vuoden sisällä eli viimeistään vuonna 2008, siirtyvät ne ns. kansalliseen varantoon. Jotta estettäisiin tukioikeuksien siirtyminen kansalliseen varantoon, tulisi LUEL, LUTU tai LUKL -edunsaajan tukioikeudet ja niitä vastaava määrä peltoa näin ollen siirtää sellaiselle viljelijälle, joka voi hakea niistä tukea ennen vuoden 2008 tukihaun viimeistä päivää.

Tilakohtaisten lisäosien siirto myyntisopimuslausekkeella

Viljelijä, joka on myynyt tai myy tilansa tai osan siitä ennen 28.4.2006, voi siirtää tilalleen muodostuvat tilakohtaiset lisäosat tai osan niistä tilan ostajalle hyvin rajoitetuissa tapauksissa. Tämä edellyttää, että lisäosien siirrosta on maininta kauppakirjassa. Kauppakirjaa voidaan muuttaa 28.4.2006 saakka. Myyjän tulee olla edelleen viljelijä 28.4.2006. Tämä vaatimus täyttyy, jos hänellä on hallinnassaan vähintään 0,3 ha peltoa tai hän harjoittaa kotieläintaloutta tai muuta vastaavaa maataloustoimintaa.

Sonni- ja härkäpalkkiosta, tärkkelysperunasta ja maitopalkkiosta sekä sokerijuurikkaasta muodostuva tilakohtainen lisäosa (vrt. kohta 2) voidaan siirtää tilalta toiselle, jos viimeistään 28.4.2006 tehdyssä tai muutetussa myyntisopimuksessa on sovittu, että maatila tai sen osa myydään yhdessä tilakohtaiseen lisäosaan oikeuttavan viitemäärän kanssa. Myyntisopimuksia koskevan lausekkeen perusteella ei voida siirtää tarralappualaa.

Lisäosia voidaan siirtää kuitenkin vain kaupan yhteydessä siirrettyjä tuotantoyksiköitä vastaavan määrän osalta. Laskentatapa on suhteellinen. Jos kaikki tuotantoyksiköt on siirretty, myös kaikki lisäosat voidaan siirtää. Tuotantoyksiköllä tarkoitetaan peltoa tai eläimiä ja niitä vastaavia oikeuksia. Myyntisopimuksessa tulee olla maininta siitä, kuinka monta hehtaaria, sonnia, härkää tai lehmää ja maitokiintiön viitemäärätönna kaupalla siirrettiin. Esimerkiksi, jos luovuttavalle tilalle muodostuisi lisäosia sonnipalkkioiden kautta, ja tilan myynnin yhteydessä sonnit on laitettu

teuraaksi eikä niitä ole myyty ostajalle, ei lisäosia voida siirtää. Navetan ostaminen kaupan yhteydessä ei yksistään riitä lisäosien siirtämiseen.

7. PELTOJEN VUOKRAUS TILATUKIJÄRJESTELMÄSSÄ

Tilatukijärjestelmän seurauksena peltoa ja pysyviä laitumia koskevien vuokrasopimusten osalta on sopimosapuolten tärkeää tietää tukioikeuksien omistukseen ja siirtymiseen liittyviä seikkoja. **On tärkeää**, että esimerkiksi tukioikeuksien hallinnasta vuokrasopimusten päättymisen jälkeen **sovitaan kirjallisesti**.

Pellot vuokralla 28.4.2006

Tukioikeudet vahvistetaan pääsääntöisesti viljelijälle hänen kevään 2006 tukihaussa ilmoittamiensa ja hänen hallinnassaan 28.4.2006 olevien peltöjen sekä pysyvien laitumien perusteella (vrt poikkeus kohta 3). **Maataloushallinto suosittelee** vuokranantajaa ja vuokraajaa sopimaan etukäteen tukioikeuksien hallinnasta vuokrasopimuksen päättyessä. Tukioikeuksien siirtosopimuksia tehtäessä on muistettava, että tukioikeuksia ei ole vielä vahvistettu ennen 2006 vuoden loppua eikä niitä voida siirtää ennen niiden vahvistamista. Kuitenkin sopimalla asioista etukäteen vältetään mahdolliset eteen tulevat ristiriitatilanteet. Sopimuslauseke voidaan liittää osaksi maanvuokrasopimusta tai tukioikeuksien siirtymisestä tai palautumisesta voidaan tehdä oma erillinen sopimus.

Erityisesti tulisi mainita, missä suhteessa tavallisia tukioikeuksia, kesannointioikeuksia tai tarralapullisia tukioikeuksia siirretään maanomistajalle.

Tilatukijärjestelmän sääntöjen mukaan tilakohtaiset lisäosat vahvistetaan kaikille, myös vuokramaiden perusteella muodostetuille tukioikeuksille lukuun ottamatta kesantotukioikeuksia. Lisäosaa ei voida irrottaa tukioikeuksista. Tukioikeuksien siirtyessä maanomistajalle niiden mukana siirtyy myös vuokraviljelijän aiempaan tuotantoon perustuva tilakohtainen lisäosa. Lisäosa korottaa siis nyt maaomistajalle siirtyneiden tukioikeuksien arvoa. Näissä tilanteissa **maataloushallinto suosittelee** osapuolia sopimaan siitä, korvaako maanomistaja vuokraviljelijälle tukioikeuden lisäosan arvon ja kuinka korvaus käytännössä toteutetaan.

Vuokrasopimus tehty ennen 1.8.2005

Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta (577/2005), jäljempänä *tilatukilaki* tuli voimaan 1.8.2005. Tilatukilain 20 §:n mukaan vuokraviljelijälle vahvistetut tukioikeudet siirretään maanomistajalle vuokrasuhteen päätyttyä ellei vuokrasuhdetta jatketa tai tukioikeuksien siirtymisestä ole muuta sovittu. Lisäksi tukioikeuksien siirron edellytyksenä on, että maanomistaja ei saa tukioikeuksia kansallisesta varannosta. Kyseinen pykälä koskee vain ennen lain voimaantuloa, siis ennen 1.8.2005, tehtyjä vuokrasopimuksia. Tilatukilain mukaan tarralapulliset tukioikeudet (vrt. kohta 2) eivät siirry maanomistajalle.

Tilatukilain tukioikeuksien siirtoa koskevaa pykälää voidaan siis soveltaa vuokrasopimukseen, joiden osapuolet eivät ole sopineet tukioikeuksien siirrosta. Maanomistajalle voidaan myöntää tukioikeuksia kansallisesta varannosta rajoitetusti.

Jos maanomistaja ei saa tukioikeuksia kansallisesta varannosta itsestään riippumattomasta syystä, hänen tulisi hakea vuokraajalle vahvistetun tukioikeuden siirtoa maatalousviranomaiselta. Viranomaisen siirtää edellytysten täytyessä tukioikeudet vuokraajalta maanomistajan hallintaan.

Jos tilatukilain perusteella tehtävä tukioikeuksien siirto koskee tukioikeuksia, joihin sisältyy niiden arvoa korottava lisäosa (vrt. kohta 2) edellytetään, että **maanomistajan on korvattava vuokraajalle** vuosittain lisäosan suuruus vuokrakauden päättyttyä aina vuoden 2015 loppuun asti. Maataloushallinto suosittelee osapuolia sopimaan tukioikeuksien hallinnasta vuokrasopimusten päättyttyä.

Vuokrasopimus tehty/tehdään 1.8.2005 tai sen jälkeen

Tilatukilain siirtymäkautta koskeva 20 § koskee vain ennen lain voimaantuloa tehtyjä vuokrasopimuksia. Vuokrasopimuksissa, jotka on tehty tai tehdään 1.8.2005 ja sen jälkeen, tulisi osapuolten sopia siitä, siirtyvätkö tukioikeudet maanomistajalle vuokrasopimuksen päätyttyä.

8. KOKO TILAN HALLINNANSIIRROT TILATUKIJÄRJESTELMÄSSÄ

Kaupalla tapahtuva sukupolvenvaihdos

Jos sukupolvenvaihdos on tehty viimeistään **28.4.2006 mennessä**, jatkaja hakee tilatukea ja tukioikeuksien vahvistamista. Jos sukupolven vaihdoksen yhteydessä tilatunnus muuttuu, myös lisäosien siirtämistä on haettava. Tällöin tukioikeudet lisäosineen vahvistetaan jatkajalle ja hänelle myös maksetaan muiden ehtojen täytyessä tilatuki vuodelta 2006.

Jos sukupolvenvaihdos tehdään **28.4.–31.8.2006**, luopuja hakee tilatukea ja tukioikeuksien vahvistamista. Tilatukihakemus ja tukioikeuksien vahvistamishakemus voidaan siirtää jatkajalle jättämällä lomake 156 kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle 11.9.2006 mennessä. Tuki voidaan maksaa jatkajalle, jos hallinta-aikavaatimus (vrt. kohta 5) täyttyy luopujan valitsemasta päivämäärästä laskien. Tiloilla, joilla muodostuu lisäosia ja joilla sukupolvenvaihdoksen yhteydessä tilatunnus muuttuu, jatkajan on haettava myös lisäosien siirtämistä. Siirtoa voidaan hakea lomakkeen 156 jättämisen yhteydessä. Tällöin hakemukset siirretään jatkajalle ja hänelle vahvistetaan tukioikeudet lisäosineen ja maksetaan muiden ehtojen täytyessä tilatuki vuodelta 2006.

31.8.2006 jälkeen tapahtuvissa sukupolvenvaihdoksissa luopuja hakee tilatukea ja tukioikeuksien vahvistamista. Myöskään näissä tapauksissa pellon kymmenen kuukauden hallinta-ajan ei katsota katkeavan, jos pellot ovat jatkajan hallinnassa luopujan valitseman hallinta-ajanjakson loppuun saakka. Tällöin tukioikeudet vahvistetaan ja tilatuki vuodelta 2006 maksetaan muiden ehtojen täytyessä luopujalle. Tukioikeudet voidaan siirtää vahvistamisen jälkeen jatkajalle.

Muut koko tilan hallinnansiirrot

Muut koko tilan hallinnansiirrot kuin edellä mainitut sukupolvenvaihdokset, joissa tilan kaikki tuotantoeläimet ja maatalousmaa siirtyvät myynnillä tai vuokrauksella yhdelle siirron saajalle.

Muita koko tilan hallinnansiirtoja koskevat pääsääntöisesti samat aikarajat, mahdollisuudet ja edellytykset kuin kaupalla tapahtuvia sukupolvenvaihdoksia. Poikkeuksena ovat kuitenkin tilakohtaiset lisäosat, jotka eivät muissa koko tilan hallinnansiirroissa siirry jatkajalle. Koko tilan hallinnansiirrot tulisi tehdä 31.8.2006 jälkeen vasta, kun 10 kuukauden hallinta-aika on umpeutunut, koska niissä tapauksissa luopujan ja jatkajan hallinta-aikaa ei voida yhdistää.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen yhteystiedot alkaen 1.11.2005

Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot www.te-keskus.fi

- **Uudenmaan TE-keskus**

Maistraatinportti 2, PL 15, 00241 Helsinki
puh. 010 60 21000, telefax 010 60 21100

- **Varsinais-Suomen TE-keskus**

Ratapihankatu 36, PL 592, 20101 Turku
puh. 010 60 22500, telefax 010 60 22626

- **Satakunnan TE-keskus**

Pohjoisranta 11 E, PL 266, 28101 Pori
puh. 010 60 22000, telefax 010 60 22001

- **Hämeen TE-keskus**

Rauhankatu 10, 15110 Lahti
puh. 010 60 25000, telefax 010 60 25335

- **Hämeenlinnan palvelupiste**

Raatihuoneenkatu 11, 13100 Hämeenlinna
puh. 010 60 25000, telefax 010 60 25199

- **Pirkanmaan TE-keskus**

Kauppakatu 4, PL 467, 33101 Tampere
puh. 010 60 25500, telefax 010 60 25900

- **Kaakkois-Suomen TE-keskus**

Salpausselänkatu 22, PL 1041, 45101 Kouvola
puh. 010 60 23000, telefax 010 60 23210

- **Lappeenrannan palvelupiste**

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
puh. 010 60 23000, telefax 010 60 23409

- **Etelä-Savon TE-keskus**

Mikonkatu 3 ja 5, PL 164, 50101 Mikkeli
puh. 010 60 24000, telefax 010 60 24211

- **Pohjois-Savon TE-keskus**

Käsityökatu 41, PL 2000, 70101 Kuopio
puh. 010 60 26500, telefax 010 60 26725

- **Pohjois-Karjalan TE-keskus**

Kauppakatu 40 B, PL 8, 80101 Joensuu
puh. 010 60 26000, telefax 010 60 26009

- **Keski-Suomen TE-keskus**

Cygnaeuksenkatu 1, PL 44, 40101 Jyväskylä
puh. 010 60 24500, telefax 010 60 24606

- **Etelä-Pohjanmaan TE-keskus**

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
puh. 010 60 27500, telefax 010 60 27566

- **Pohjanmaan TE-keskus**

Hovioikeudenpuistikko 19 A, PL 131, 65101 Vaasa

puh. 010 60 28500, telefax 010 60 28970

- **Kokkolan palvelupiste**

Ristirannankatu 1, PL 240, 67101 Kokkola
puh. 010 60 28500, telefax 010 60 28980

- **Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus**

Viestikatu 1, PL 86, 90101 Oulu
puh. 010 60 28000, telefax 010 60 28031

- **Ylivieskan palvelupiste**

Valtakatu 4, PL 103, 84101 Ylivieska
puh. 010 60 28000, telefax 010 60 28440

- **Kainuun TE-keskus**

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puh. 010 60 23500, telefax 010 60 23749

- **Lapin TE-keskus**

Ruokasenkatu 2, 96200 Rovaniemi
puh. 010 60 27000 telefax 010 60 27040

- **Kemin palvelupiste**

Asemakatu 19, 94100 Kemi
puh. 010 60 27000 telefax 010 60 27440

- **Ahvenanmaa**

Ahvenanmaan lääninhallitus
Torikatu 16, PL 58, 22101 Maarianhamina
puh. (018) 635 270, fax (018) 635 268

- **Ahvenanmaan maakunnanhallitus**

PL 60, 22101 Maarianhamina
puh. (018) 25 000, fax (018) 191 55

LISÄTIETOJA MYÖS:

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiset
Maa- ja metsätalousministeriö (www.mmm.fi)